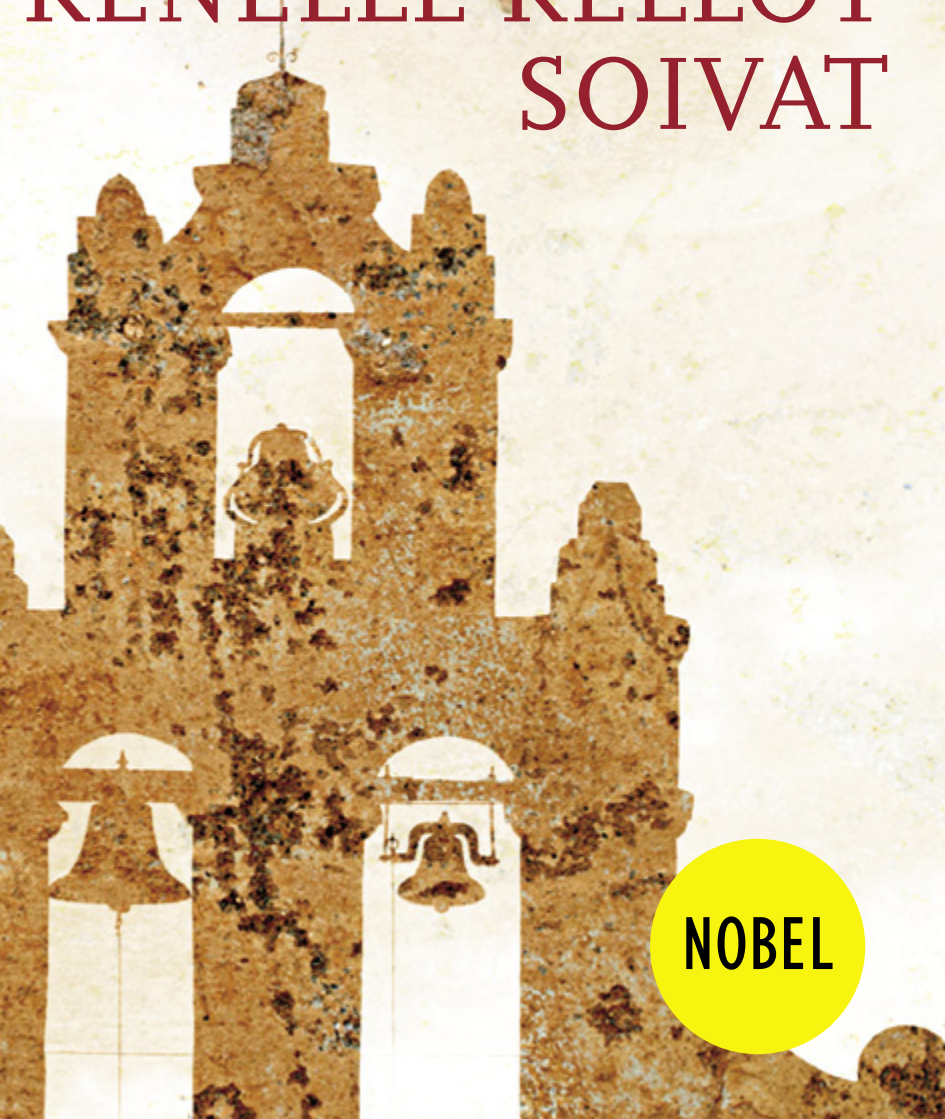

KELTAINEN KIRJASTO

Ernest Hemingway

KENELLE KELLOT
SOIVAT

NOBEL

KELTAINEN KIRJASTO

ERNEST HEMINGWAY:

- Kenelle kellot soivat (1940, suom. 1944, 2014)
- Kirjava satama (1937, suom. 1945)
- Jäähyväiset aseille (1929, suom. 1946, 1968)
- Joen yli puiden siimekseen (1950, suom. 1951)
- Vanhus ja meri (1952, suom. 1952)
- Ja aurinko nousee (1926, suom. 1954)
- Kilimandšaron lumet (1938, suom. 1958)
- Afrikan vihreät kunnaat (1935, suom. 1960)
- Kuolema iltapäivällä (1932, suom. 1962)
- Nuoruuteni Pariisi (1964, suom. 1964)
- Täyttä elämää (1967, suom. 1968)
- Saaret ja virta (1970, suom. 1972)
- Nick Adamsin tarina (1972, suom. 1979)
- Vaarallinen kesä (1985, suom. 1986)
- Käärme paratiisissa (1986, suom. 1988)
- Ensimmäiset 49 kertomusta (1938, suom. 1991)
- Totta aamunkoitteessa (1999, suom. 1999)

ERNEST HEMINGWAY

Kenelle kellot soivat

Suomentanut

HILKKA PEKKANEN

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *For Whom the Bell Tolls* ilmestyi 1940.
Copyright © Hemingway Foreign Rights Trust
Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2014
Painettu EU:ssa
ISBN 978-951-31-6475-1

Tämä kirja on omistettu Martha Gellhornille

Kukaan ei ole *saari*, täydellinen itsessään,
jokainen on osa *mannerta*, kappale *kokonaisuutta*;
kun *meri* huuhtoo mukaansa palan *maata*,
 Eurooppa pienenee, samoin *niemimaa*,
 ystävien maatila tai oma *maatilani*;
jokaisen ihmisen *kuolema* pienentää *minua*,
 koska olen osa *ihmiskuntaa*;
älä siis lähetä kysymään kenelle *kuolinkellot* soivat;
 ne soivat *sinulle*.

JOHN DONNE

1

Mies makasi metsässä ruskealla männynneulasmatolla leuka ristiin pantujen käsivarsien varassa, ja tuuli puhalsi männynlatvoissa korkealla hänen yläpuolelleen. Makuupaikalla vuoren rinne vietti loivasti, mutta alempana se oli jyrkkä, ja hän näki öljyllä kastellun tien, joka kiemurteli solan läpi. Tien vierellä virtasi puro, ja kauempana solassa näkyi puron rannalla saha ja padon reunalta putoavan veden valkoinen kuohu kesäauringossa.

”Tuoko on se saha?”

”Niin.”

”En muista sitä.”

”Se on rakennettu sen jälkeen kun viimeksi kävit täällä. Vanha saha on paljon kauempana solan alapuolella.”

Mies levitti sotilaskartan valokopion maahan ja katsoi sitä tarkkaan. Ukko katsoi sitä hänen olkapäänsä yli. Ukko oli lyhyt ja tukeva, ja hänellä oli maalaisen musta paita, pellinjäykät harmaat housut ja narupohjakengät. Hän huohotti kiipeämisestä ja hänen kätensä lepäsi toisella niistä raskaista repuista, jotka heillä oli mukanaan.

”Siinä tapauksessa täältä ei näy sillalle.”

”Ei”, ukko sanoi. ”Puro virtaa hiljaa täällä solassa, missä maasto on loivempaa. Rinne jyrkkenee alempana, missä tie kääntyy puiden taakse, ja siellä on jyrkkäseinäinen rotko...”

”Muistan sen.”

”Silta kulkee rotkon poikki.”

”Entä missä vartioasemat ovat?”

”Tuolla sahan luona on yksi vartioasema.”

Nuori mies tarkasteli maastoa, otti haalistuneen vaaleanruskean flanellipaitansa taskusta kiikarin, pyyhki linssit nenälillillä ja sääti etäisyyttä, kunnes sahan laudat näkyivät äkkiä selvästi, samoin oven vierellä oleva puupenkki, valtava sahanpurukasa, joka kohosi sirkkeliä suojaavan avoimen katoksen takana, ja osa uittokourua, joka toi tukit alas vastarannan vuorenrinteeltä. Kiikarilla katsottuna veden pinta näytti kirkkaalta ja siileältä, ja tuuli tempasi mukaansa pärskeitä padon reunalta alas työntyvästä vesikaaresta.

”Siellä ei näy vartiomiestä.”

”Saharakennuksesta nousee savua”, ukko sanoi. ”Narulla on myös kuivamassa pyykkiä.”

”Näen kyllä ne, mutta en näe vartiomiestä.”

”Ehkä mies on varjossa”, ukko selitti. ”Tähän aikaan siellä on kuuma. Hän on varmasti varjossa sillä puolella joka ei näy tänne.”

”Niin varmaan. Missä seuraava vartioasema on?”

”Sillan alapuolella. Se on tietömiesten mökillä viidennen kilometripylvään kohdalla solan yläpäästä lukien.”

”Kuinka monta vartiomiestä täällä on?” Mies osoitti saharakennusta.

”Ehkä neljä ja korpraali.”

”Entä alhaalla?”

”Enemmän. Otan selvää.”

”Entä sillalla?”

”Aina kaksi. Yksi kummassakin päässä.”

”Tarvitsemme apuvoimia”, mies sanoi. ”Kuinka monta miestä saat kokoon?”

”Voin hankkia niin monta miestä kuin tarvitset”, ukko sanoi. ”Kukkuloilla on nyt paljon miehiä.”

”Kuinka monta?”

”Kaikkiaan miehiä on yli sata, mutta pienissä ryhmissä. Kuinka monta tarvitset?”

”Sanon sitten, kun olemme tutkineet sillan.”

”Haluatko tutkia sen nyt?”

”En. Nyt haluan mennä sinne, mihin kätkemme nämä räjähdysaineet toistaiseksi. Haluaisin kätkeä ne erittäin turvalliseen paikkaan, mutta korkeintaan puolen tunnin matkan päähän sillasta, jos suinkin mahdollista.”

”Se käy helposti”, ukko sanoi. ”Sieltä minne olemme menossa pääsee sillalle alamäkeä. Joudumme kuitenkin kiipeämään vähän matkaa oikein tosissamme ennen kuin pääsemme perille. Onko sinulla nälkä?”

”On, mutta syödään vasta myöhemmin”, mies sanoi. ”Mikä sinun nimesi olikaan? Olen unohtanut.” Oli paha enne, että hän oli unohtanut.

”Anselmo”, ukko sanoi. ”Minun nimeni on Anselmo, ja olen kotoisin Barco de Avilasta. Annahan kun autan repun selkääsi.”

Pitkä ja laiha nuori mies, jolla oli auringon raidoittama vaalea tukka ja tuulen ahavoittamat ja auringon polttamat kasvot, auringossa haalistunut flanellipaita, maamiehen housut ja narupohjakengät, kumartui pujottamaan repun nahkaisen olkahihnan olalleen ja heilautti raskaan repun selkäänsä. Hän pujotti toisen hihnan toiselle olalle ja sovitti repun painon tukevasti selkää vasten. Paita oli vielä märkä siitä kohden, missä reppu oli aikaisemmin ollut.

”Nyt se on paikallaan”, hän sanoi. ”Miten kuljetaan?”

”Kiivetään”, Anselmo sanoi.

Kumarassa ja hikisinä reppujen painosta he kiipesivät tasaista vauhtia mäntymetsässä, joka peitti vuoren rinnettä. Nuori mies ei nähnyt minkäänlaista polkua, mutta he etenivät ylöspäin vuoren kylkeä kiertäen, ja sitten he ylittivät puron, ja ukko jatkoi tasaista vauhtia ylös kivikkoista pengertä. Rinne oli nyt jyr-

kempi ja vaikeakulkuisempi, ja lopulta puro näytti syöksyvän alas sileältä graniittiulokkeelta, jonka seinämä kohosi heidän yläpuolelleen. Ukko jäi kallionseinämän juurelle odottamaan, että nuori mies tavoitti hänet.

”Miten sujuu?”

”Ihan hyvin”, nuori mies sanoi. Hän hikoili vuolaasti, ja reisi-lihakset nytkähtelivät jyrkän kiipeämisen jäljiltä.

”Odota täällä. Menen edeltä varoittamaan heitä. Emme halua että meitä ruvetaan ampumaan, kun meillä on nämä kantamukset.”

”Ei edes leikillään”, nuori mies sanoi. ”Onko vielä pitkä matka?”

”Ihan lyhyt matka enää. Mikä hänen nimensä on?”

”Roberto”, nuori mies vastasi. Hän oli ottanut repun selästään ja laski sitä parhaillaan varovasti kahden kivenlohkareen väliin puronuoman viereen.

”Odota sitten täällä, Roberto, niin tulen kohta takaisin.”

”Hyvä”, nuori mies sanoi. ”Mutta oletko suunnitellut että mennään alas sillalle tätä kautta?”

”En. Sillalle mennään toista tietä. Lyhyempää ja helppokulkuisempaa.”

”En halua säilyttää näitä aineita kovin kaukana sillasta.”

”Kohta saat nähdä. Jos et ole tyytyväinen, viedään aineet toiseen paikkaan.”

”Katsotaan”, nuori mies sanoi.

Hän istui reppujen vierellä ja katseli, kun ukko kiipesi kallionseinämää. Sitä pitkin ei ollut vaikea kiivetä, ja ukko löysi käsillään tukea kallionkoloista niin helposti, että näki hänen kiivenneen samaa tietä monesti ennenkin. Silti ylhäällä asustavat olivat varoneet jättämästä kallioon minkäänlaisia jälkiä.

Nuori mies, jonka nimi oli Robert Jordan, oli hyvin nälissään ja huolissaan. Nälissään hän oli usein, mutta huolissaan hän ei tavallisesti ollut, sillä se, mitä hänelle itselleen tapahtui, ei ollut

tärkeää, ja hän tiesi kokemuksesta, kuinka helppoa seudulla oli liikkua vihollisen linjojen takana. Se oli yhtä helppoa kuin linjojen poikki kulkeminenkin, jos vain oli hyvä opas mukana. Vaikealta liikkuminen tuntui vain siinä tapauksessa, että sattui pitämään tärkeänä sitä, mitä tapahtuisi jos jäisi kiinni; ja vaikeaa oli myös päättää keneen uskalsi luottaa. Niihin, joiden kanssa toimittiin, oli luotettava joko kokonaan tai ei ollenkaan, ja luottamisesta oli kyettävä tekemään päätös. Siitä hän ei ollut huolissaan, mutta oli vielä muutakin.

Anselmo oli ollut hyvä opas ja osasi kulkea vuorilla suuremosen taitavasti. Robert Jordan oli hänkin hyvä kävelijä, ja seurattuaan Anselmoa aamuhämäristä asti hän tiesi, että ukko jaksaisi kävellä hänet hengiltä. Toistaiseksi Robert Jordan luotti tähän Anselmo-nimiseen mieheen kaikessa muussa paitsi harkintakyvyssä. Vielä ei ollut tullut tilaisuutta koetella ukon harkintakykyä, ja sitä paitsi harkinta ja päätöksenteko olivat Robert Jordanin vastuulla. Ei, Anselmon takia ei tarvinnut olla huolissaan, eikä siltaongelma ollut sen vaikeampi kuin monet muutkaan ongelmat. Hän osasi räjäyttää kaiken mitä eteen tuli, ja hän oli räjäyttänyt vaikka minkä kokoisia ja rakenteisia siltoja. Repuissa oli niin paljon räjähdysaineita ja varusteita, että sillan pystyisi räjäyttämään kunnolla, vaikka se olisi kaksi kertaa niin suuri kuin Anselmo sanoi, niin kuin hän muisti sen olleen silloin kun hän oli kävellyt sen yli patikkaretkellä La Granjaan vuonna 1933 tai niin kuin Golz oli toissa iltana Escorialin ulkopuolella olevan talon yläkerrassa kuvaillut.

”Sillan räjäyttäminen ei ole mikään ongelma”, Golz oli sanonut ja osoittanut suurta karttaa lyijykynän varrella lampun valaistessa hänen arpista paljaaksi ajeltua päätään. ”Onko selvä?”

”On.”

”Ei minkäänlainen ongelma. Jos silta pelkästään räjäytetään, tehtävä on epäonnistunut.”

”Niin, toveri kenraali.”

”Silta on räjäytettävä tiettyyn aikaan, ja ajankohta riippuu hyökkäyksen suunnitellusta ajankohdasta. Luonnollisesti käsitätte sen. Teillä on oikeus tietää ajankohta, ja räjähdys pitäisi ajoittaa siten.”

Golz katsoi lyijykynää ja naputti sitten sillä hampaitaan.

Robert Jordan ei sanonut siihen mitään.

”Käsitätte, että teillä on oikeus tietää ajankohta ja että räjähdys pitäisi ajoittaa siten”, Golz jatkoi, katsoi Robert Jordaniin ja nyökkäytti päätään. Hän naputti karttaa lyijykynällä. ”Niin se pitäisi tehdä. Niin emme kuitenkaan voi tehdä.”

”Miksi, toveri kenraali?”

”Miksikö?” Golz sanoi vihaisesti. ”Olette nähnyt vaikka kuinka monta hyökkäystä, ja silti kysytte syytä. Mikä takaa, ettei saamiani määräyksiä muuteta? Mikä takaa, ettei hyökkäystä peruuteta? Mikä takaa, ettei hyökkäystä siirretä myöhemmäksi? Mikä takaa, että hyökkäys alkaa kuuden tunnin sisällä määrätystä alkamisajasta? Onko yksikään hyökkäys koskaan sujunut sillä tavalla kuin olisi pitänyt?”

”Kyllä hyökkäys alkaa ajallaan, jos se on teidän hyökkäykseenne”, Robert Jordan sanoi.

”Eivät ne koskaan ole minun hyökkäyksiäni”, Golz sanoi. ”Minä panen ne tapahtumaan, mutta ne eivät ole minun. Tykistö ei ole minun. Minun pitää pyytää tykistöä osallistumaan. En ole koskaan saanut pyytämäni edes silloin kun se olisi ollut mahdollista saada. Eikä se vielä mitään. On muutakin. Tiedättehän, millaisia ne ihmiset ovat. Minun ei tarvitse selittää tätä perinpohjaisesti. Aina tapahtuu jotain. Aina joku puuttuu tapahtumien kulkuun. Pitäkää nyt huoli että ymmärrätte sen.”

”Milloin silta sitten pitää räjäyttää?” Robert Jordan kysyi.

”Sitten kun hyökkäys on aloitettu. Heti kun hyökkäys alkaa, mutta ei hetkeäkään aikaisemmin. Silloin tien kautta ei tule apuvoimia.” Golz osoitti lyijykynällään. ”Minun on voitava olla varma, ettei sen tien kautta tule mitään.”

”Milloin hyökkäys sitten alkaa?”

”Kerron sen kyllä teille, mutta teidän on pidettävä päivämäärää ja kellonaikaa ainoastaan todennäköisinä ja viitteellisinä. Teidän on valmistauduttava sitä hetkeä varten. Räjäytätte sillan vasta, kun hyökkäys on alkanut. Näettekö?” Hän osoitti kynällä. ”Tämä on ainoa tie, jonka kautta apuvoimat pääsevät tulemaan. Tämä on ainoa tie jonka kautta hyökkäyksen kohteena olevaan solaan voi tuoda panssarivaunuja ja tykistöä tai edes kuorma-auton. Minun on voitava luottaa siihen, että silta tuhotaan. Ei ennen hyökkäystä niin että se ehditään korjata, jos hyökkäys viivästyy. Ei. Se on tuhottava, kun hyökkäys alkaa, ja minun on voitava luottaa siihen, että se on tuhottu. Vartiosotilaita on vain kaksi. Mies, joka lähtee kanssanne, on juuri tullut sieltä. Sanoivat, että hän on hyvin luotettava. Saa nähdä. Hänellä on miehiä vuorilla. Hankkikaa niin paljon miehiä kuin tarvitsette. Käyttäkää mahdollisimman vähän apuväkeä, mutta riittävästi. Ei minun varmaankaan tarvitse selittää teille tätä kaikkea.”

”Mistä pystyn päättelemään, että hyökkäys on alkanut?”

”Hyökkäys tapahtuu koko divisioonan voimin. Sitä valmistellaan ilmapommituksin. Ette varmaankaan ole kuuro?”

”Voinko siis otaksua, että hyökkäys on alkanut, kun koneet alkavat pudottaa pommeja?”

”Aina ei voi otaksua niin”, Golz sanoi päätään pudistaen, ”mutta tässä tapauksessa voitte otaksua niin. Tämä on minun hyökkäykseni.”

”Ymmärrän”, Robert Jordan sanoi. ”En silti sano pitäväni siitä.”

”Minäkään en pidä siitä. Jos ette halua ryhtyä tehtävään, sanokaa se nyt. Jos ette usko pystyväne siihen, sanokaa se nyt.”

”Minä teen sen”, Robert Jordan sanoi. ”Kyllä minä teen sen.”

”Muuta minun ei tarvitse tietää”, Golz sanoi. ”Vain se, ettei sillan kautta tule mitään. Se on ehdoton vaatimus.”

”Ymmärrän.”

”En mielelläni pyydä ihmisiä tekemään tällaista ja tällä tavalla”, Golz jatkoi. ”En voisi käskää tekemään niin. Ymmärrän, mitä kaikkea joudutte mahdollisesti tekemään sen vuoksi, että asetan tällaiset ehdot. Selitän tämän hyvin huolellisesti, koska teidän on ymmärrettävä tämä, ja teidän on ymmärrettävä millaisia vaikeuksia saatatte kohdata ja miten tärkeää tämä on.”

”Miten aiotte edetä La Granjaa kohti, jos silta räjäytetään?”

”Tarkoituksemme on korjata silta heti kun olemme vallanneet solan. Operaatio on hyvin monimutkainen ja upea. Yhtä monimutkainen ja upea kuin aina. Suunnitelma on laadittu Madridissa. Se on epäonnistuneen professori Vicente Rojon uusi mestarinäyte. Minä hyökkään, ja tavan mukaan hyökkään riittävästi voimin. Siitä huolimatta operaatio on hyvinkin mahdollinen. Olen siihen paljon tyytyväisempi kuin tavallisesti. Se saattaa onnistua, jos silta tuhotaan. Voimme vallata Segovian. Katsokaa, näytän kuinka se tapahtuu. Näettekö? Emme hyökkää solan yläpäässä. Pidämme sen aseman. Hyökkäämme kauempana. Katsokaa... Tästä... Näin...”

”Olisin mieluummin tietämättä siitä”, Robert Jordan sanoi.

”Hyvä”, Golz sanoi. ”Vähemmän huolta linjojen takana, vai?”

”En koskaan halua tietää mistään mitään. Silloin minua ei voi epäillä kielimisestä, vaikka tapahtuisi mitä.”

”On parempi olla tietämättä.” Golz siveli otsaansa kynällä. ”Monta kertaa olen toivonut, etten itsekään tietäisi mitään. Mutta tiedätkö sen, mitä teidän pitää ehdottomasti siitä sillasta tietää?”

”Kyllä minä sen tiedän.”

”Uskon niin”, Golz sanoi. ”En ryhdy pitämään teille puheita. Otetaan ryyppy. Näin pitkät puheet tekevät janoiseksi, toveri Hordan. Nimenne on espanjaksi hauska, toveri Hordown.”

”Kuinka Golz sanotaan espanjaksi, toveri kenraali?”

”Hotze”, Golz sanoi ja hymyili leveästi ääntäessään alkukirjaimen syvältä kurkusta kuin pahassa yskässä rykäisten. ”Hotze”, hän raakkui. ”Toveri kenraali Khotze. Jos olisin tiennyt, kuinka

Golz äännetään Espanjassa, olisin valinnut paremman nimen ennen kuin lähdin tänne sotimaan. Ajatella, että tullessani tänne divisioonan komentajaksi sain valita minkä nimen halusin ja valitsin Hotzen. Heneral Hotze. Nyt on myöhäistä vaihtaa nimeä. Pidätkö tällaisista *partizan*-tehtävistä?” Sana oli venäjää ja tarkoitti linjojen takana käytävää sissisotaa.

”Oikein paljon”, Robert Jordan sanoi. Hän hymyili. ”Ulkoilmassa on hyvin terveellistä liikkuu.”

”Teidän iässäänne minäkin pidin niistä oikein paljon”, Golz sanoi. ”Olette kuulemma taitava räjäyttämään siltoja. Toimitte tieteellisen tarkasti. Pelkkää kuulopuhetta. En ole ikinä omin silmin nähnyt teidän tekevän mitään. Ehkä todellisuudessa ei koskaan tapahdukaan mitään. Räjäytättekö tosiaan siltoja?” Nyt Golz kiusoitteli. ”Juokaa tämä.” Hän ojensi Robert Jordanille lasillisen espanjalaista brandya. ”Räjäytättekö niitä oikein todella?”

”Toisinaan.”

”Tämä sillan tapauksessa ei toisinaan tule kuuloonkaan. Mutta ei, ei puhuta enää tästä sillasta. Tiedätte siitä jo tarpeeksi. Olemme hyvin vakavissamme, ja siksi voimme laskea myös rajuja leikkiä. Kuulkaa, onko siellä linjojen takana paljon tyttöjä?”

”Ei siellä ole aikaa tyttöihin.”

”Siitä olen eri mieltä. Mitä epäsäännöllisempi palvelus, sitä epäsäännöllisempi elämä. Teidän palveluksenne on hyvin epäsäännöllistä. Tukkannekin kaipaa leikkaamista.”

”Minä leikkautan tukkani sitten kun on tarpeen”, Robert Jordan sanoi. Hän ei kyllä hitto viekөөön aikonut antaa ajella päätänsä niin kuin Golz. ”Minulla on tarpeeksi ajatteleminen ilman tyttöjäkin”, hän sanoi nyreästi.

”Millaista sotilaspukua minun pitäisi käyttää?” Robert Jordan kysyi.

”Ei minkäänlaista”, Golz sanoi. ”Tukkakin kelpaa. Minä vain kiusoittelin. Olette ihan erilainen kuin minä”, Golz sanoi ja täytti lasit uudestaan.

”Ette koskaan ajattele pelkästään tyttöjä. Minä en ajattele koskaan mitään. Miksi pitäisi? Minä olen *général soviétique*. Minä en ajattele koskaan. Älkää yrittäkö narrata minua ajattelemaan.”

Joku kenraalin esikunnan miehistä istui tuolilla piirustuslaidan ääressä työstämässä karttaa, ja hän ärähti jotakin kielellä, jota Robert Jordan ei ymmärtänyt.

”Suu poikki”, Golz sanoi englanniksi. ”Minä lasken leikkiä jos tahdon. Olen niin vakavissani, että voin laskea myös leikkiä. Juokaa nyt tämä ja lähtekää sitten. Ymmärrättehän nyt?”

”Kyllä”, Robert Jordan vastasi. ”Kyllä minä ymmärrän.”

He kättelivät ja Robert Jordan tervehti ja meni ulos esikunnan autoon, jossa ukko nukkui, ja ukon nukkuessa edelleen he ajoivat autolla Guadarraman ohi ja ylöspäin Navacerradan tietä vuoristomajalle, missä hän, Robert Jordan, nukkui kolme tuntia ennen kuin he lähtivät liikkeelle.

Silloin hän oli nähnyt viimeisen kerran Golzin oudon kalpeat kasvot, jotka eivät koskaan ruskettuneet, haukansilmät, ison nenän ja ohuet huulet ja ryppyjen ja arprien kirjoman ajellun pään. Seuraavan päivän iltana joukot olisivat tiepuolessa Escorialin ulkopuolella pimeässä; jalkaväkeä lastattaisiin pimeässä pitkiin kuorma-autojonoihin; raskaasti varustetut miehet nousisivat autoihin; konekivääriryhmät nostaisivat aseensa autoihin; panssarivaunut ajettaisiin luiskia pitkin pitkulaisiin panssariajoneuvojen kuljetusautoihin; divisioona siirtyisi yön aikana aseisiin solaan hyökkäämistä varten. Hän ei halunnut ajatella sitä. Se ei ollut hänen asiansa. Se oli Golzin asia. Hänellä oli vain yksi tehtävä, ja oli ajateltava sitä, ajateltava se selväksi ja hoidettava kaikki mikä eteen tuli, eikä saanut huolestua. Huolestuminen oli yhtä paha kuin pelko. Se teki kaiken vaikeammaksi.

Nyt hän istui puron rannalla katselemassa kivien välissä virtaavaa kirkasta vettä, ja hän huomasi paksun vesikrassikasvuston rehottavan vastarannalla. Hän ylitti puron, keräsi pari kou-

rallista, pesi liejuiset juuret puhtaiksi virrassa ja istahti sitten taas reppunsa viereen syömään puhtaita ja viileitä vihreitä lehtiä ja kirpeän pippurisia varsia. Hän kävi polvilleen veden ääreen, työnsi vyöllä olevan automaattipistoolin selän taakse ettei se kastuisi ja laskeutui juomaan kahdesta kivenlohkareesta tukea ottaen. Vesi oli vihlovan kylmää.

Hän kohottautui käsien varassa ja näki päätä kääntäessään ukon tulevan alas kallionseinämää. Ukon mukana oli toinenkin mies, jolla oli yllään samanlainen musta maalaismiehen paita ja tummanharmaat housut, vakioasu siinä maakunnassa, jalassa narupohjakengät ja selässä karbiini. Tämä mies oli paljain päin. Molemmat kapusivat alas kallionseinämää kuin vuohet.

Kun he tulivat lähemmäksi, Robert Jordan nousi seisomaan.

”*Salud, camarada*”, hän sanoi hymyillen miehelle, jolla oli karbiini.

”*Salud*”, toinen sanoi vastahakoisesti. Robert Jordan katsoi miehen rosopiirteisiä sänkisiä kasvoja. Kasvot olivat melkein pyöreät, ja pää oli pyöreä ja melkein kiinni hartioissa. Silmät olivat pienet ja liian kaukana toisistaan ja korvalehdet olivat pienet ja tiiviisti päätä vasten. Mies oli tukeva ja lähes satakahdeksankymmmentäsenttinen, ja hänellä oli isot kädet ja jalat. Nenä oli murtunut ja suupielessä oli veitsenviilto, ja ylähuulen ja leuan poikki kulkeva arpi näkyi parrankasvun läpi.

Ukko nyökäytti päätänsä miehen suuntaan ja hymyili.

”Tämä mies on pomo täällä”, hän sanoi leveästi hymyillen, jännitti hauksiaan kuin esitelläkseen lihaksiaan ja katsoi karbiinimiestä puolileikillisen ihailevasti. ”Hyvin vahva mies.”

”Näkeehän sen päältäkin”, Robert Jordan sanoi ja hymyili uudestaan. Hän ei pitänyt tämän miehen ulkonäöstä eikä hymyilyt sisimmässään lainkaan.

”Millä todistat henkilöllisyytesi?” karbiinimies kysyi.

Robert Jordan avasi flanellipaitansa vasemman rintataskun läppää kiinni pitävän hakaneulan, otti taskusta taitetun pape-

riarkin ja ojensi sen miehelle, joka avasi taitteet, katsoi paperia epäilevästi ja käänteli sitä käsissään.

Ei näköjään osaa lukea, Robert Jordan totesi.

”Katso sinetti”, hän sanoi.

Ukko osoitti sinettiä ja karbiinimies käänteli sitä käsissään ja tarkasteli sitä.

”Mikä sinetti tämä on?”

”Etkö ole nähnyt sitä ennen?”

”En.”

”Niitä on kaksi”, Robert Jordan sanoi. ”Toinen on sotilastiedustelupalvelu SIMin sinetti. Toinen on pääesikunnan sinetti.”

”Niin, sen olen nähnyt ennenkin. Täällä ei kuitenkaan komenna kukaan muu kuin minä”, mies sanoi äreästi. ”Mitä repuissa on?”

”Dynamiittia”, ukko sanoi ylpeästi. ”Eilisiltana ylitimme rintamalinjan pimeässä ja olemme kantaneet tätä dynamiittia koko päivän vuoren rinnettä pitkin.”

”Dynamiitille minulla on käyttöä”, karbiinimies sanoi. Hän ojensi paperin takaisin Robert Jordanille ja mittaili tätä katseellaan. ”Niin, kyllä minulla dynamiitille on käyttöä. Kuinka paljon toit minulle?”

”En tuonut sinulle mitään”, Robert Jordan sanoi miehelle taisaisesti. ”Dynamiitti on toista tarkoitusta varten. Mikä sinun nimesi on?”

”Mitä se sinulle kuuluu?”

”Se on Pablo”, ukko sanoi. Karbiinimies katsoi kumpaakin äreästi.

”Hyvä. Olen kuullut sinusta paljon hyvää”, Robert Jordan sanoi.

”Mitä olet kuullut minusta?” Pablo kysyi.

”Olen kuullut että olet erinomainen sissijohtaja, että olet uskollinen tasavallalle ja että osoitat uskollisuutesi teoilla ja olet sekä vakavamielinen että urhoollinen mies. Tuon sinulle terveisiä pääesikunnasta.”

”Mistä olet kuullut sen kaiken?” Pablo kysyi. Robert Jordan pani merkille, ettei imartelu tehonnut mieheen.

”Siitä puhuttiin Buitragosta Escorialiin asti”, Robert Jordan sanoi. Se kattoi koko rintamalinjan takaisen alueen.

”Minä en tunne ketään sen paremmin Buitragosta kuin Escorialistakaan”, Pablo sanoi.

”Vuorten takana on paljon sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole olleet siellä aikaisemmin. Mistä olet kotoisin?”

”Avilasta. Mitä aiot tehdä dynamiitilla?”

”Räjätää sillan.”

”Minkä sillan?”

”Se on minun asiani.”

”Jos silta on tällä alueella, se on minun asiani. Ei siltoja voi räjäyttää asuinpaikkansa lähellä. On asuttava yhdessä paikassa ja toimittava toisessa. Minä osaan asiani. Sellainen mies joka on hengissä vielä nyt vuoden kuluttua osaa kyllä asiansa.”

”Tämä on minun asiani”, Robert Jordan sanoi. ”Siitä voidaan puhua yhdessä. Haluatko auttaa meitä kantamisessa?”

”En”, Pablo sanoi päättään pudistaen.

Äkkiä ukko kääntyi puhumaan Pablolle kiivaasti ja kiihkeästi murteella, jota Robert Jordan vain hädin tuskin ymmärsi. Se oli kuin Quevedon tekstiä. Anselmo puhui vanhaa kastiliaa ja käytti sen vanhakantaisia muotoja suunnilleen näin: ”Onko tämä Pablo raakalainen? On. Onko hän elukka? On, moninkertainen elukka. Onko hänellä aivoja? Ei. Ei sitten alkuunkaan. Me kaksi tulemme tänne toimittamaan äärettömän tärkeää tehtävää, ja hän mokoma panee oman asuinpaikkansa, oman ketunkolonsa rauhan, ihmiskunnan edun edelle. Oman kansansa edun edelle. Minä sitä ja tätä Pablun isän siihen ja tähän. Minä sitä ja tätä ja tätä Pablun siihen. *Ala kantaa.*”

Pablo katsoi maahan.

”Jokaisen on tehtävä voitavansa sen mukaan mitä voi käytännössä tehdä”, hän sanoi. ”Minä asun täällä mutta toimin Sego-

vian toisella puolella. Jos te aiheutatte häiriötä täällä, meidät ajetaan pois näiltä vuorilta. Pystymme asumaan näillä vuorilla vain siksi ettemme tee mitään täällä. Sellainen on ketun periaate.”

”Niin”, Anselmo sanoi katkerasti. ”Sellainen on ketun periaate, vaikka tässä tarvitaan sutta.”

”Enemmän sutta minussa on kuin sinussa”, Pablo sanoi, ja Robert Jordan näki että hän aikoi ottaa repun kantaakseen.

”Hoh. Hoo...” Anselmo katsoi Pabloa. ”Hänessä on enemmän sutta kuin minussa, ja minä olen kuusikymmentäkahdeksanvuotias.

Anselmo sylkäisi maahan ja puisteli päätään.

”Oletko tosiaan nähnyt niin monta vuotta?” Robert Jordan kysyi helpottaakseen tilannetta, sillä hän oli huomannut, että kaikki sujuisi toistaiseksi hyvin.

”Kuusikymmentäkahdeksan heinäkuussa.”

”Jos sitä kuuta ylipäätään saadaan enää nähdä”, Pablo sanoi. ”Anna minun auttaa kantamisessa”, hän sanoi Robert Jordanille. ”Jätetään toinen reppu ukolle.” Hän ei sanonut sitä äreästi, vaan nyt melkein apeasti. ”Ukolla on paljon voimaa.”

”Minä kannan repun”, Robert Jordan sanoi.

”Ei”, ukko sanoi. ”Anna se tälle toiselle voimamiehelle.”

”Minä otan sen”, Pablo sanoi, ja äreystä kuultava apeus sai Robert Jordanin levottomaksi. Sellainen apeus oli hänelle tuttua, ja sen tapaaminen täällä oli huolestuttavaa.

”Anna sitten karbiini minulle”, hän sanoi, ja kun Pablo ojensi aseensa, hän heilautti sen selkäänsä, ja Pablo ja Anselmo etunenässä he etenivät vaivalloisesti kivuten ja kiskoen itseään ylös graniittiseinämää laelle, missä oli metsän ympäröimä vihreä aukio.

He kiersivät pienen niityn reunaa pitkin ja Robert Jordan, joka ilman reppuaan harppoi nyt vaivattomasti eteenpäin karbiinin jäykkyyttä miellyttävänä olkaa vasten repun raskaan ja hioitavan painon sijasta, pani merkille, että heinä oli monin paikoin lyhyttä ja että maassa näkyi siellä täällä liekatolppien jättä-

miä jälkiä. Hän näki, että heinikon halki johti polku, jota pitkin oli viety hevosia purolle juomaan, ja maassa oli tuoretta hevosenslantaa. Hevoset tuodaan tänne liekaan öisin ja pidetään näkymättömissä metsän suojassa päivisin, Robert Jordan ajatteli. Kuinkahan monta hevosta tällä Pablolla mahtaa olla?

Hän muisti nyt panneensa ohimennen merkille, että Pablon housut olivat kuluneet polvien ja reisien välistä rasvaisen kiiltäviksi. Mahtaakohan hänellä olla saappaat vai ratsastaako hän nuo *alpargatas* jalassa, Robert Jordan mietti. Hänellä mahtaa olla täällä melkoinen miesjoukko. Tuollainen apeamielisyys ei kuitenkaan tiedä hyvää. Apeus on pahasta. Apeus valtaa mielen ennen luovuttamista tai ennen petosta. Tuollainen apeus ennakoii petturuutta.

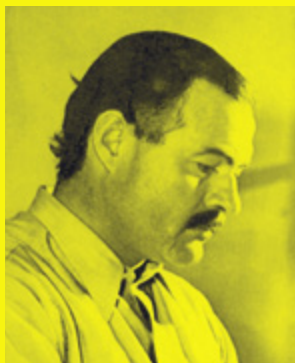
Hevonen hirnahti heidän edessään metsässä, ja sitten mäntyjen ruskeiden runkojen lomitse näkyi tuuheiden, tiiviisti lähellä kasvavien latvusten läpi siivilöityvässä vähäisessä auringonvalossa aitaus, joka oli muodostettu runkojen väliin vedetyistä köysistä. Hevoset olivat kääntäneet päänsä kohti lähestyviä miehiä, ja aitauksen ulkopuolella oli suojapeitteen alla puun juurella pino satuloita.

Kun he tulivat aitauksen luo, reppua kantavat miehet pysähtyivät, ja Robert Jordan tiesi, että hänen odotettiin ihailevan hevosia.

”Niin”, hän sanoi. ”Ne ovat kauniita.” Hän kääntyi Pablon puoleen. ”Sinulla on täällä oikein oma ratsuväkikin.”

Köysiaitauksessa oli viisi hevosta, kolme ruunikkoa, yksi rautias ja yksi ruunivoikko. Katsottuaan niitä ensin kaikkia yhdessä Robert Jordan tarkasteli jokaista huolellisesti erikseen ja luokittelee ne mielessään. Pablo ja Anselmo tiesivät, kuinka hyviä ne olivat, ja Pablo näytti nyt ylpeältä ja vähemmän apealta katsellessaan niitä hellästi sillä aikaa kun ukko käyttäytyi ikään kuin hevoset olisivat suurenmoinen yllätys, jonka hän oli yhtäkkiä loihnut esiin yksin.

”Mitä pidät niistä?” hän kysyi.

ERNEST HEMINGWAY (1899–1961) palkittiin kirjallisuuden Nobel-palkinnolla vuonna 1954. Hän on Yhdysvaltain kirjallisuuden keskeisiä hahmoja, jonka vaikutus proosatyölin uudistajana on ollut käännteentekevä. Hän toi romaaneissaan ja novelleissaan esiin sodanjälkeisten sukupolvien tunteja. Erityisen taitava hän oli vihan, julmuuden ja primitiivireaktioiden kuvaajana. Valtaosa hänen tuotannostaan on suomennettu.

Sisällissota, jossa nuori mies vapaaehtoisesti asettuu alttiiksi kuolemalle. Rohkeus, joka voittaa pelon. Ja äkillisesti leimahtava rakkaus, jonka nuorukainen kokee ensi kertaa sekä kipunoivana himona että pyyteettömänä välittämisenä. Hemingwayn luetuimman romaanin voimakas ihmiskuvaus ja loistavalla tekniikalla huippuunsa viety jännitys ovat mestarin työtä. *Kenelle kellot soivat* ilmestyy nyt Hilikka Pekkasen uutena suomennoksena.

”Harva kirjailija on vaikuttanut yhtä merkittävästi oman aikansa kirjallisuuteen.” NOBEL-LAUTAKUNNAN PERUSTELUT

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-6475-1
Päällys: Markko Taina